

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1888. Första Kammaren. N:o 18.

Onsdagen den 21 Mars, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Fortsattes föredragningen af statsutskottets utlåtande n:o 27, angående fortsättning af statens jernvägsbyggnader.

2 punkten.

Herr Nyström: Herr grefve och talman, mina herrar! Min motion i detta fall lyder sålunda:

»På grund af hvad jag uti särskild motion om stärkandet af »vårt försvar mot norr» anført för norra stambanans skyndsamma byggande, samt då det är högst nödigt att nu, sedan Luleå—Ofotenbanan blifvit skenlagd till Gellivare malmberg och malmintransporten snart kan ske, få upptagna de nedlagda jernverken i Norr- och Vesterbotten, nya anlagda, malmen der förädlad samt annars till förruttelse eller förbränning gående men till kolning tjenliga skogseffekter tillvaratagna, i stället för att malmen skall utsändas i oförädladt eller med engelska stenkol förädladt skick samt den egentliga förädlingen ske utom landet, får jag förvårande föreslå, att Riksdagen måtte bevilja till norra stambanans fortsättning under år 1889 fyra millioner kronor, hvaraf en, åtminstone en half, för påbörjandet af banbyggandet söder ut från Luleå—Gellivare nu skenlagda bana.»

Denna motion har statsutskottet afstyrkt på följande grund:

»Herr Nyströms förslag, i hvad det afser påbörjande under nästa år af banbyggande söderut från Luleå—Gellivarebanan, innefattar yrkande om jernvägsbyggnad i en ort, der Riksdagen ännu ej beslutat en stambanas framdragande, än mindre bestämt några punkter, öfver hvilka banan skulle gå. Före ett eventuellt beslut i dessa afseenden erfordras naturligtvis ytterligare noggranna utredningar; och torde vid dessa, nu anförda förhållanden motionen i denna del ej skäligen böra bifallas.»

Med anledning häraf tänker jag ej heller göra något yrkande på bifall till min motion om anslag af den halfva millionen för denna gång. Men jag hade verkligen tänkt att nu göra en framställning till Riksdagen om att få en skrifvelse aflåten till Kongl. Maj:t af innehåll att Kongl. Maj:t skulle till nästa riksdag inkomma med förslag om

Första Kammarens Prot. 1888. N:o 18.

*Ifrågasatt
anslag för
banbyggnad
söderut från
Luleå—
Gellivare-
banan.*

*Ifrågasatt
anslag för
banbyggnad
söderut från
Luleå—
Gellivare-
banan.
(Forts.)*

detta jernvägsbyggande mellan Vännäs och Luleå—Ofotenbanan. Jag har ansett detta vara alldeles nödvändigt, emedan dels väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt år 1886 afgifna utlåtande, och dels Kongl. Maj:t i dess då afgifna nådiga proposition ansett att statens jernvägsbyggande borde ske från båda ändar af banan, eller från två särskilda håll. Äfven har jag talat med nuvarande chefen för statens jernvägsbyggnader, om det skulle vara möjligt att jernvägsbyggandet kunde börja från denna Luleå—Ofotenbana, och han förklarade, att han ville med största nöje vara med om detta, derest blott anslag beviljades. Uppenbart är, att den saken borde med stor lätthet kunna gå för sig. All materiel kunde föras till Luleå med ångbåt. Derifrån kunde den utan svårighet forslas fyra mil till den punkt å Luleå—Gellivarebanan, hvarifrån jernvägsbyggandet söderut skulle taga sin början. Kostnadsförslag är redan af Kongl. Maj:t granskadt och någon vidare utredning är ej af nöden för att Kongl. Maj:t skulle kunna när som helst afgifva förslag i ämnet.

Då nu emellertid Andra Kammaren förbigått denna punkt utan att i anledning deraf framstälts något yrkande, så ämnar jag icke heller vid detta tillfälle yrka på någon skrifvelse. Men jag har velat betona detta för den händelse att regeringen skulle vilja fästa någon uppmärksamhet dervid.

Det är alldeles nödvändigt att börja med byggandet af denna bana, sedan nu malmtransporten börjat efter Gellivare—Luleåbanan till kusten, samt en så stor tillströmning af malm från Gellivareverken till Luleå hamn skall uppstå att transporten deraf skall öfverstiga en tredjedel af hela Sveriges årliga transport. Om det ej är meningen att våra öfverflödiga träkolstillgångar, som äro värda många millioner, skola ligga obegagnade och vår utmärkta jernmalm förädlas endast med engelska stenkol, måste hvar och en finna att det är alldeles nödvändigt att vi börja bygga söderut från Luleå—Ofotenbanan, för att våra jernverk i Norr- och Vesterbotten, som nu i brist på kommunikationer äro nedlagda, må kunna återupptagas. Kommer banan att byggas söderut från Luleå till Piteåelf, skulle redan der uppstå stor rörelse, jemte det till kolning tjenliga skogar efter Piteå och Luleå elfdalar, hvilka skogar nu blott gå till förruttnelse, skulle kunna tillgodogöras.

Jag har blott önskat få detta antecknad till protokollet, i afsigt att regeringen skall tänka derpå och framlägga förslag om banbyggnadet söderut från Ofotenbanan, hvilket väl ej heller vore annat än en gärd af rättvisa mot de nordligaste trakterna af vårt land, hvilka i 30 år varit i saknad af alla jernvägar, och derfor hafva skälig orsak att se det staten började arbeta i den riktningen.

Jag har emellertid nu icke något yrkande att göra.

Herr Widmark, Henrik: I likhet med motionären anser äfven jag att förhållandena, i följd af den raskhet, hvarmed Luleå—Ofotenbanan bygts, för det närvarande äro sådana, att åtgärder torde böra snart vidtagas för att få de ifrågavarande stambanearbetena anorlunda ordnade än hittills. Statsutskottets ärade ordförande yttrade, såvidt jag förstod honom rätt, under förmiddagens plenum, att det

torde snart vara nödvändigt, att arbetena på norra stambanan fördelas på två stationer, så att arbetena kunde på en gång fortgå söderifrån norrut samt norrifrån söderut; och så måste äfven enligt mitt förmenande ske, derest arbetet skall kunna gå raskare undan, helst det är från Luleå—Ofotenbanan och Norrbotten, som stambanan i Norrland skall matas och erhålla sin trafik. Ifall redan om några år en bana norrifrån genom södra delen af Norrbotten och genom Vesterbotten vore färdig att trafikeras, skulle ej blott flera stora nu nerlagda jernverk kunna återupptaga sina arbeten, utan äfven jernmalmen från de nordligaste orterna kunna föras dit och derstädes vinna köpare och förädlare.

Men förhållandet är ju nu sådant, att Riksdagen icke bestämt fortsättande af arbetena å norra stambanan längre än till Vännäs; — dess vidare utsträckande är ännu en oafgjord fråga. Under sådant förhållande, som jag förutsatte, eller att det snart skulle vara nödvändigt att bygga från två stationer, en börjande från Luleå—Ofotenbanan söderut och arbetena å den andra afdelningen fortgående söderifrån norrut den förra till mötes, blir ju första vilkoret att få sträckningen bestämd från Vännäs till någon punkt på Luleå—Ofotenbanan, och i sammanhang med den frågans afgörande bör väl Riksdagen söka ordna arbetena så, att de kunna på det mest ändamålsenliga sätt bedrivas. Det är önskvärdheten, för att icke säga nödvändigheten af en sådan anordning, som jag här velat framhålla, och jag hoppas dessa önskningsar måtte i en snar framtid förverkligas. Jag har ej heller något yrkande att framställa.

Efter härmed slutad öfverläggning bifölls utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda betänkande n:o 5, angående vilkoren för försäljning af bränvin.

1—3 punkterna.

Biföllos.

4 punkten.

Herr Wieselgren: Herr grefve och talman, mina herrar! Det är nu ungefär elfva år sedan jag först ämnade väcka motion i denna fråga; men dessförinnan rådgjorde jag mig med en mycket sakkunnig man, och han afrådade åtgärden. Jag kunde aldrig få riktigt klart för mig hans skäl; men de tycktes grunda sig på några tekniska förhållanden, för hvilka jag, sjelf ej sakkunnig, ansåg mig böra gå ur vägen, hvarför jag ock rättade mig efter det gifna rådet. Jag undrade dock fortfarande, huru det i grunden kunde förhålla sig med behovet af stadgandet om den höga alkoholhalten, och då jag kom

*Ifrågasatt
anslag för
banbyggnad
söderut från
Luleå—
Gellivare-
banan.
(Forts.)*

*Ändring af
§ 33 i för-
ordningen
angående
vilkoren för
försäljning
af bränvin.*

Ändring af § 33 i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin. i förbindelse med utländska fackmän, förfrågade jag mig om, huru det var ställdt med andra länders lagstiftning rörande denna punkt. Jag erhöi då från en sådan man i Norge det svar, att något så orimligt stadgande icke fans i den norska lagstiftningen, och han hade svårt att föreställa sig, att det kunde förekomma i den svenska. En dansk man svarade mig att han ej kunde förstå frågan, som föreföll honom helt enkelt orimlig, och förklarade att en slikt bestämmeelse saknades i den danska lagen, i hvilken, huru illa det än med hänsyn till nykterhetsförhållandena vore ställdt i Danmark, dock något så afvita stadgande aldrig blifvit ifrågasatt. Deremot förstod man mig bättre i Ryssland. Den man, med hvilken jag der rådförde mig, svarade, att ett dylikt stadgande funnes i Rysslands lagstiftning. Det hade länge funnits der, ehuru gradtalet ej varit så högt; men några år innan jag framställde min förfrågan, hade på grund af för honom okänd anledning en bestämmeelse utfärdats, att derefter ej finge inom Ryssland säljas brännvin under 40 procent alkoholhalt. I Finland var länge samma lag som här, det vill säga bestämmelsen om de 46 procent; men då frågan år 1885 förekom i Landtdagen, beslöt man att vända sig från det gamla svenska moderlandet, hvars lagstiftning äfven i detta afseende förut tjenat såsom mönster, och följa Rysslands exempel. Man strök alltså de 46 procent och satte in de 40 procent. Uti de flesta europeiska kulturländerna söker man förgäfvets motsvarande stadganden, och der sådana stadganden finnas, är gradtalet i allmänhet bestämdt till 35 à 36 procent.

(Forts.)

De motioner, hvilka vid denna riksdag framkommit rörande ändringar i nu gällande stadganden, hafva ställt sig på olika ståndpunkter. Två föreslå att vi skola följa Ryssland i spåren; en, att vi skola hålla i samma steg med det land, som i afseende å kultur och dylikt i öfrigt står oss närmast, nemligen Tyskland. Det är emellertid efter bevillningsutskottets åsigt ett alltför stort steg för oss att ställa oss på europeiskt-germanisk ståndpunkt, utan har utskottet tillstyrkt Riksdagen att välja den ryska. Nåväl, det kan ju för mina känslor såsom patriot och sedlighetsvän vara bedröfligt att i valet mellan dessa båda ståndpunkter bestämma sig för den sämre; men uti ett land, der man ända intill de senaste dagarne ansett dessa 46 procent vara ett oeftergifligt vilkor för att, när man förtär brännvin, det skall anses för annat än vatten — jag har hört det yttrandet fällas under öfverläggning i frågan i Andra Kammaren — bör jag ju förstå det vara föga värdt att förutsätta ett så »stort steg», som det jag föreslagit. Jag skulle visserligen ej haft anledning tro på dess möjlighet, derest ej Riksdagens Första Kammare redan en gång fattat beslut om att uttaga det steget. Det beslutet lärer kammaren till heder, och många med mig äro äfven djupt tacksamma derfor. Om det också icke fört till något resultat, står det dock såsom ett otvetydigt bevis på att ena hälften af den svenska representationen är mogen för den europeiska kulturens ståndpunkt, och derfor varit redobogen att skilja sig från den asiatiska, hvilken våra grannar i öster intaga.

Jag ber emellertid att få påpeka, huruledes vår svenska brännvinslagstiftning de senaste åren varit föremål för en ganska allvarlig

uppmärksamhet i många både europeiska och transatlantiska stater, och jag tror mig kunna säga att denna uppmärksamhet varit ganska smickrande för vårt land. Det har nemligen i ej så få länder visat sig, att den kännedom man tagit om vår bränvinslagstiftning ej varit utan betydelse för eller påverkan å dessa främmande nationers lagstiftning. Men — det finnes ett *men* — och det ligger just i förordningens 33 §. Den uppkallar ovilkorligen åter och om igen minnet af den egendomliga historia, som en gång åstadkom ett löje genom hela Europa, — historien om skeppet, som gick ut från England med missionärer bland sina passagerare, men med en last af afgudabilder, afsedda att utpränglas bland just de hedniska infödingar, hos hvilka missionärerne skulle sprida kännedomen om den kristna läran. De sändes dock, missionärerna och afgudabelätna, från två skilda håll, om än från samma land. Men här är det *samma* lagstiftande magt, som utsänder denna försäljningslag, med å ena sidan för nykterhetens befrämjande insatta restriktiva bestämmelser i många och viktiga punkter, men å andra sidan en 33:dje §, hvilken säger: »Väl söker den lag, till hvilken jag hör, motverka förtäring af bränvinet, den skadliga varan; men förtären I den ändock, ja, då skall den i följd af min föreskrift, göras så skadlig, att I skolen berusas, brytas, förstöras desto värre och snabbare».

Jag har hört af en äldre man, hurusom de så kallade »busarne» i en af våra största städer, när detta stadgande först trädde i kraft, förvånades öfver huru lätt de blefvo berusade emot förr. De läste inga lagar, hade ej hört omtalas den nya lagparagrafen, och studerade heller icke — på den tiden — några tidningar. De hade vant sig vid att kunna utan risk af rus förtära ett visst antal supar; men när de nu undfånade sig med den förrådiska drycken, blefvo de redlösa, innan de visste ordet af. Följden blef den, att de lagfördes och dömdes till böter, som de fingo aftjena med vatten och bröd; när de sedan sluppo ut, klagade de för polismagten att de rakt icke förstodo, huru detta kom sig; de hade ovilkorligen icke druckit mera än de mycket väl »tålt» förut.

Jag kan icke tro att en lagbestämmelse af denna art är hållbar, och jag måste till försvar för den aktade riksförsamling, hvilken först insatte detta stadgande i lagen, påminna om att det skedde derför, att, som det heter i 1853—54 årens riksdags särskilda utskotts betänkande, man ansåg sig derigenom taga »ett icke oviktigt steg till *fyllerilastens minskning*». Herrarne hafva hört historien om generalen, som vid inspekterande af en garnisonsort fann en post utställd vid ett torg utan någon rimlig anledning, och huruledes man slog i gamla orderjournaler till dess det slutligen upptäcktes att för 50—60 år tillbaka hade der funnits ett plank, som nymålats och vid hvilket en post utstälts för att förekomma men deraf för de förbivandrande. Färgen hade torkat, planket hade ruttnat ned, men man hade ej kommit i håg att indraga vaktposten, utan han stod fortfarande kvar på sin gamla plats. Så äfven här. De förutsättningar, som lågo till grund för bestämmelsen om den höga alkoholhalten, existera ej mera; man skulle nu kunna leta från Ystad till Haparanda utan att kunna påträffa någon, som, såvidt man ej talade om det för honom, förstode

Ändring af § 33 i förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin.

(Forts.)

Ändring af § 33 i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin.

hvarföre detta stadgande blifvit insatt i lagen. Jag tror det vara på tiden att denna stackars post blir aflöst. Han står der till skam för vårt land och för en lag, som dock visat sig kunna bland ganska upplysta nationer tillvinna vårt folk aktning. Visserligen hyser jag allt jemt den åsigt att det vore lyckligast, om nu stadgade alkoholhalten kunde i ett slag nedsättas till de 35 %, som jag föreslagit; men jag hör ej till dem, som alltid låta det bättre vara en fiende till det goda, utan, i förhoppning om att möjligen båda kamrarna denna gång kunna komma till ett enigt resultat, och då utsigter lära förefinnas dertill, att utskottets förslag antages af Andra Kammaren, tillåter jag mig härmed yrka bifall till utskottets förslag.

(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, bifölls hvad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Föredrogs å nyo och godkändes lagutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 33, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 1 kap. 2 § jordabalken.

Ifrågasatt ändring i 60 § sjölagen.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 34, i anledning af väckt motion om ändring i 60 § sjölagen.

Herr Huss: Herr grefve och talman, mine herrar! Jemte det jag åberopar innehållet af den utaf mig vid utskottets betänkande fogade reservation vill jag erinra att frågan huruvida icke i de fall, då fartyg förolyckas eller efter inträffad olycka förklaras ovärdigt att iståndsättas, kostnaden för manskapets hemförsäffande må utgå af allmänna medel, icke är ny, utan tillföre varit uppmärksammas.

Af högsta domstolens protokoll vid granskning af förslaget till nu gällande sjölag inhämtas, hurusom två af domstolens ledamöter, jemte det de ansågo billigheten fordra att det efter olyckan ofta nödställda manskapet icke lemnades utan all hjälp för hemresan, tillika förklarade sig anse att ett förpligtande för rederierna att i omförmälda fall gälda kostnaden för hemförsäffningen saknade allmängiltig rättsgrund, hvarförutom en tredje ledamot uttalade sig för en anordning, hvarigenom denna kostnad blefve af allmänna medel ersatt. Det torde icke vara vågadt att antaga att anledningen, hvarföre de inom högsta domstolen sålunda gjorda erinringar icke vunno erkännande vid aflåtande derefter till Riksdagen af förslag till ny sjölag berott derpå, att den svenska sjöfarten då befann sig i sin kanske mest lysande period och i följd deraf ansågs kunna utan någon som helst olägenhet bära nämnde kostnad. Andra förhållanden hafva, såsom bekant, sedermera inträffat, hvilka hota att fullständigt omintetgöra denna för vårt land så naturliga näringsgren; och vill det under sådana omständigheter synas som borde statsmagterna låta sig angeläget

vara att tillse att sjöfarten, hvilken näring, så vidt jag känner, aldrig framkommit med anspråk på statsunderstöd, utan trott sig kunna bygga sin framtid på inneboende lifskraft, icke betungas med utgifter, för hvilka någon rättsgrund icke kan åberopas. Att den norska lagstiftningen, med behjertande häraf, ansett att staten i ty fall bör träda emellan har jag i min reservation omnämmt och vill endast tillägga att i Frankrike för några få år sedan antagits en lag af innehåll att i de fall, som nämnda äro, kostnaden för manskapets hemförskaffning skall gäldas af statsverket i den mån hvad räddadt blifvit icke förslår till gäldande af samma kostnad.

Hvad angår beloppet af de utgifter, som statsverket, derest det samma komme att i de af mig antydda fall öfvertaga de förpligtelser, som nu åligga rederierna, skulle få vidkännas, torde man med skäl kunna våga påstå att samma utgifter, ehuru för de rederier, som drabbas af olyckan, synnerligen betungande, skulle för statsverket blifva utan nämnvärd betydelse. I sammanhang med denna del af frågan vill jag erinra, att i Stockholm och Göteborg finnas så kallade nationalkassor afsedda att bestrida kostnaden för hemförskaffande från utländsk ort af skeppsbrutet sjöfolk, som haft tienst å fartyg, hemmahörande i någon af dessa städer. Dessa kassor, hvilkas bildande börjades i förra århundradet genom en rederierna i lag ålagd afgift, stå för närvarande under vård af vederbörande sjömanshus; och bestridas från dessa kassor kostnader af ifrågavarande beskaffenhet, hvadan rederierna i nämnda städer äro befriade från vidare utgifter för sina besättningsars hemförskaffande; dock att, efter hvad jag vill erinra mig, rederierna i Stockholm ännu erlägga en obetydlig afgift till nationalkassan derstädes. Jag föreställer mig att ett öfvertagande från statsverkets sida af skyldigheten att hemförskaffa besättningar från fartyg, tillhörande rederier i dessa städer, ej skulle ifrågakomma under annat vilkor, än att vederbörande funnes villige att till statsverket öfverlemnna nämnde kassor. Skulle hinder i detta hänseende möta, torde, hvad Stockholm och Göteborg beträffar, det böra förblifva vid bestående förhållanden; och komme i ty fall statsverket att betungas allenast med kostnaden för hemscaffande af manskap från fartyg, hemmahörande i andra delar af riket.

Hvad angår utskottets yttrande derom att det skulle vara mindre lämpligt att Riksdagen nu uttalade sig i en del af en lagstiftningsfråga, som för närvarande är beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, tillåter jag mig vara af en annan mening. I det förslag till ny sjölag, som af komiterade utarbetats och aflemnats till Kongl. Maj:t, förekomma icke några stadganden uti det af mig angifna syftet; och torde vid sådant förhållande någon sannolikhet icke finnas att sådana komma att inrymmas i det förslag till sjölag, som varder af Kongl. Maj:t för Riksdagen framlagdt. Om åter Riksdagen nu behjertar min framställning och aflåter underdånig skrifvelse af det innehåll, min reservation utvisar, får Kongl. Maj:t anledning att, innan proposition om antagande af ny sjölag till Riksdagen öfverlemnas, beakta frågan, verkställa den utredning, som kan ifrågakomma, samt för sin del meddela ärendet slutlig pröfning.

Ehuru fullkomligt okunnig huruvida min framställning har några

*Ifrågasatt
ändring i
60 § sjö-
lagen.
(Forts.)*

Ifrågasatt
ändring i
60 § sjö-
lagen.

(Forts.)

sympatier att påräkna inom kammaren, tillåter jag mig dock yrka bifall till min reservation.

Herr Sjöcrona: Såsom herrarne af det nu föredragna betänkandet kunna inhemta, har lagutskottet ställt sitt afstyrkande utlåtande endast derpå att, vid det angifna förhållande att ett förslag till ny sjölag för närvarande är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, det icke kan vara lämpligt, att Riksdagen nu uttalar sig rörande en särskild del af denna lagstiftningsfråga.

Jag kan för min del icke finna annat än att detta är ett fullt tillfredsställande skäl, ty det kan icke gerna vara lämpligt att, under det ett stort lagförslag, omfattande omkring 300 paragrafer, föredrages inför högsta domstolen, Riksdagen skulle inlåta sig i pröfning af en särskild liten del af den stora frågan, hvilken del otvifvelaktigt måste ega samband med andra delar af samma lag. Jag tror därför också att det slut, hvartill utskottet kommit, är det gynsammaste, motionären med fog kunnat vänta sig. Hade utskottet ingått i ompröfning af sjelfva syftet med motionen, anser åtminstone jag för min del, att denna pröfning icke skulle ledt till annat än en förklaring, att utskottet icke kunnat godkänna detta syfte.

Från rättslig synpunkt sedt finnes nemligen icke något skäl, hvarför på staten skulle öfverflyttas en skyldighet, som till följd af hyresaftalet rätteligen bör åligga rederierna, åtminstone i den omfattning som det nya förslaget innehåller. I det nya lagförslaget föreslås nemligen, såsom herrarne af betänkandet kunna inhemta, vissa modifikationer uti ifrågakomna skyldighet, sådan den är bestämd genom nu gällande 1864 års sjölag.

En helt annan fråga är, om sjöfartsnäringen befinner sig i en sådan ställning, att den behöfver och bör erhålla understöd genom direkta anslag af statsmedel.

Detta är nemligen något som icke tillhör lagutskottets behandling, utan som måste hänskjutas till statsutskottet.

Hvad nu beträffar reservantens förslag att Riksdagen skulle i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huru vida icke den enligt gällande lag rederi åliggande skyldighet att bekosta manskaps hemförskaffning i de fall, då fartyg gått förloradt eller efter inträffad sjöolycka förklarats ovärdigt att iståndsättas, kunde af statsverket öfvertagas — hvilket yrkande uppenbarligen grundar sig på sjöfartsnäringens nuvarande tryckta ställning och de särskildt bebjertansvärda förhållanden, som i dessa båda fall skulle ega rum — så ber jag få fästa uppmärksamheten derpå, att i dessa båda fall, likasom i alla andra der sjöskada inträffar, rederierna kunna trygga sig emot förlust genom försäkring. Jag kan därför icke finna, att dessa båda fall af sjöolycka äro mera ömmande än andra likartade.

På dessa skäl tillåter jag mig yrka bifall till lagutskottets betänkande.

Herr Ekenman, Victor: Herr grefve och talman! Såsom kammaren täcktes finna af den anteckning, som är gjord vid betänkandet, har jag, ehuru ledamot af lagutskottet, till följd af mig beviljad le-

dighet från riksdagsgöromålen icke inom utskottet deltagit i behandlingen af den fråga, som nu föreligger till kammarens afgörande. Jag ber på samma gång här få gifva tillkänna att, derest jag varit tillstädes, skulle jag tvifvelsutan hafva biträdt den reservation herr Huss afgifvit.

*Ifrågasatt
ändring i
60 § sjö-
lagen.
(Forts.)*

Mot utskottets högt ärade ordförande, som nyss hade ordet, anholder jag få angifva såsom min mening, att det icke synes mig vara fullgiltigt skäl att vägra införande af en reform i lagstiftningen, att man inom kort har att vänta en förändring i mycket större omfattning än den med reformen afsedda. Det är visserligen en sanning att vi hafva att vänta en ny sjölag, men dels torde det komma att dröja en tid, innan detta förslag framlägges, och dels finnes ju icke någon säkerhet för att, då detta förslag kommer till Riksdagen, det också blir af Riksdagen i sin helhet antaget.

Jag tillåter mig därför fråga, huru vida detta skäl kan vara tillräckligt för att motsätta sig genomförandet af en reform, för hvilken billighet och rättvisa tala.

Jag anser för min del att den talare, som inledde debatten i denna fråga, gaf så goda skäl för sin från utskottets afvikande mening, att jag i det fallet icke vidare skall upptaga kammarens tid.

Jag ber endast för min del att få göra ett litet tillägg till hvad han yttrade.

Man har så ofta anfört, att Riksdagen och i synnerhet den nu rådande riksdagsmajoriteten har så litet intresse för handel och sjöfart och är så upptagen med att tillgodose sina egna fördelar, att den icke har tid med annat. Här är nu tillfälle att ådagalägga, att detta icke är fallet, utan att den ätven har öppet öga för handels och sjöfartens behof.

Det är visserligen en sanning, att frågan i och för sig icke är stor, men hvarför skall man vägra att göra det lilla, då det kan ske utan olägenhet?

För min del tror jag att stora och giltiga skäl här tala för motsatsen och därför vågar jag förena mig med reservanten i det yrkande han framställt.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr grefven och talmannen i enlighet med de derunder framställda yrkandena propositioner, först på godkännande af förevarande utlåtande och vidare derpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den af herr *Huss* emot utlåtandet afgifna reservation, samt förklarade, sedan den förra propositionen förnyats, sig finna densamma vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Ekenman, Victor*, begärde emellertid votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner lagutskottets utlåtande n:o 34, röstar

Ja;

Ifrågasatt
ändring i
60 § sjö-
lagen.
(Forts.)

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och antager det förslag, som innefattas i den af herr Huss emot utlåtandet afgifna reservation.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—40;

Nej—21.

Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.

Föredrogs å nyo lagutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 35, i anledning af väckt motion om antagande af en lag angående pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte.

Herr Casparsson: Herr grefve och talman! Beträffande sjelfva ingressen synas utskottet och motionären vara fullt sammanstämmande, ty äfven utskottet erkänner att de lidanden, som för vinnande af så väl ekonomiska som vetenskapliga ändamål tillskyndades de gent emot människan värlösa djuren, böra inskränkas till det minsta möjliga mått, som med ett förnuftigt ändamåls vinnande är förenligt, men, då utskottet skall draga sina konklusioner, kommer det till ett helt annat resultat än motionären, i det att utskottet afstyrker hans framställning om lagstiftning emot vivisektioner.

Motionären åberopar dels en brochyr med titel: »Från nordiske vivisektorers laboratorier» och dels en i den medicinska tidskriften »Eira» införd uppsats, hvaraf synes vara ojäfaktigt ådagalagdt, både att pinsamma experiment ofta företagits för ändamål, som omöjligen kunna rättfärdiga det djurplågeri, som dervid utöfvats, och att djuren icke blifvit bedöfvade, der sådant otvifvelaktigt både kunnat och bort ske.

Detta besvarar utskottet helt kort dermed att, hvad den sistnämnda eller uppsatsen i »Eira» beträffade, utskottet funnit densamma icke innehålla något, som kan på frågans bedömande inverka, äfvensom i afseende å brochyren att densamma endast innehölle utdrag ur medicinska tidskrifter rörande experiment, som verkstälts af fysiologer i Sverige och Danmark och hvilka icke förtjenade något afseende, emedan de varit kända före år 1884, då ämnet senast varit föremål för Riksdagens behandling.

Utskottet har hvidt hufvudsakligast stödt sig på auktoritetstro, men det är verkligen besynnerligt, huru de vetenskapliga auktoriteterna i dessa frågor motsäga hvarandra.

En af Englands utmärktaste läkare sir *William Ferguson* uppträdde inför den kongl. kommissionen mycket bestämdt emot vivisektionernas nytta i kirurgiskt hänseende. Denne man var i åtnju-

tande af alla de utmärkelser, hans drottning, hans land och hans yrkesbröder kunde erbjuda honom; han var sitt stånds prydnad, dess lyckligaste operatör, en af dess störste anatomer; han hade en omfattande praktik, var en högst framstående läkare och författare till den engelska kirurgiska litteraturens förnämsta verk, men det oaktadt yttrades om honom efter hans död, att han icke var någon vetenskapligt bildad kirurg, emedan han icke trodde på vivisektionen.

*Ifrågasatt
lag, angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

En annan läkare af Europeiskt rykte Professor *Hyrtil* i Wien har likaledes uttalat sina betänkligheter mot vivisektioners nytta och betydelse för den medicinska undervisningen och ansåg dem mera egnade att skapa bödlar än läkare. Huru bedömdes väl denne man af en vetenskapens målsman här hos oss, då vivisektionsfrågan år 1884 var före i Andra Kammaren? Denne talare yttrade vid detta tillfälle, att professor Hyrtls obenägenhet för vivisektionen härledde sig derifrån, att han, som på äldre dagar blifvit nervös och retlig, bodde öfver eller i närheten af ett stall för hundar, som användes till vivi sektoriska försök, och att dessa hundars tjut och oljud störde hans nattsömn och derfor ingaf honom sådan afvoghet emot vivisektionen. Hvad säges om dylika skäl!

Ännu ett exempel. Om en annan auktoritet, sir *Lawson Tait*, hvilken i England med stor framgång uppträdt emot vivisektionen, yttrades vid nyssnämnda tillfälle i Andra Kammaren, att vid en läkarekongress i London år 1881, der öfver 3,000 läkare voro församlade, fäste man så litet afseende vid hans uttalanden, att den ende, som bevärdigade hans anförande med något omnämmande, förklarade, att hvad Tait meddelat vore af beskaffenhet att icke ens kunna blifva föremål för diskussion eller kritik. Nu erfar man deremot af de tryckta mötesförhandlingarna, att hvad som yttrades vid mötet om *Lawson Tait* gick i alldeles motsatt riktning emot hvad som sålunda vid förstnämnda tillfälle uppgafs. Vid mötet yttrade nemligen doktor *Marion Sims* från *Newyork* att sir *Lawson Tait*s upptäckter göra epok inom kirurgiens utveckling och skola lägga grunden till ännu större resultat i framtiden. »*Lawson Tait*s afhandling kan knappast blifva föremål för någon kritik eller diskussion. Vi hafva endast att emottaga hvad hans erfarenhet lär oss, såsom han framställt det för oss.» Så motsägande förhåller det sig med de så kallade vetenskapliga auktoriteterna och, hvad särskildt mig beträffar, får jag säga, att jag totalt förlorat respekten för dem i denna fråga. Betecknande i detta fall är sir *Lawson Tait*'s yttrande. »Icke en bland 100», säger han, »har skänkt saken en allvarlig uppmärksamhet. De 9 och 90 upptaga den 100:des påstående som ovederläggliga, och han å sin sida har icke undersökt saken från den ståndpunkt, som ensam förstår att gifva ett tillförlitligt svar — den historiska kritikens ståndpunkt.»

Lagutskottet talar om, att de förvånande och för människoslägtet oskattbara framsteg, läkarevetenskapen under senare tider gjort, hafva genom försök på lefvande djur blifvit i väsentlig mån främjade. — Det skulle verkligen vara mycket upplysande att få veta, hvilka dessa framsteg äro. Jag har sökt upplysning härom i den ganska rika litteraturen inom detta område, men jag har icke kunnat upptäcka några sådana fram-

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.*
(Forts.)

steg, som varit beroende af pinsamma försök på lefvande djur. Man plägar anføra Harveys upptäckt om blodets omlopp. Men om denna upptäckt får tillskrifvas vivisektionen är en mycket omtvistad sak och inför den kongl. kommissionen i England förklarades det offentligt af doktorerna Acland och Lunder Brunton, att vivisektionen haft dermed ingenting att göra. Man skall kanske också hänvisa mig till Pasteurs epokgörande upptäckter, men jag kan för min del icke finna, att dessa ligga inom den egentliga vivisektionens område, ty hans försök ske genom *inympling* och detta kan svårligen hänföras till vivisektionen. Dessutom företagas försöken för att förekomma sjukdomar bland djur och tillämpas i allmänhet på samma eller närslägtade slags djur som de, mot hvilkas sjukdomar man söker botemedel. Dessa försök falla således inom ett annat och mera begränsadt område än de egentliga vivisektionerna, och häri ligger en ofantlig skilnad.

Som bekant anställde Claude Bernard en serie af försök att steka lefvande hundar i upphettade ugnar för att komma till insigt om feberns innersta väsen. Men den höga temperaturen vid feber är icke en orsak till, utan en följd af sjukdomen och dessa grymma försök lemnade intet resultat. Dessutom gifver den moderna helsovårdslåran anvisning på en annan och mycket säkrare väg än läkemedlens, nemligen huru man genom tilämpning af ändamålsenliga sundhetsregler och helsovårdsstadgar kan inskränka eller till och med förekomma febersjukdomarnes härjningar. Såsom jag redan sagt, har jag icke kunnat få några upplysningar om de stora fördelar, som tillskyndats människoslågtet genom vivisektionen i dess nuvarande grymma form.

Utskottet åberopar till stöd för sin uppfattning medicinska fakultetens i Upsala utlåtande i frågan. Jag har icke varit i tillfälle att taga kännedom derom, förr än jag genom utskottets betänkande fått min uppmärksamhet fast å detta märkliga aktstycke. Jag skall nu be att få med anledning af detsamma genomgå hufvudpunkterna i motionärens förslag. Detta företer beträffande ordställningen någon skilnad, men är i sak detsamma som det vid 1881 års riksdag väckta.

I första punkten föreslogs det då, att »vivisektioner (pinsamma experiment på lefvande djur i vetenskapligt syfte) få icke ega rum någonstades utom i de dertill afsedda laboratorier vid högskolorna, samt endast under omedelbar ledning och tillsyn af vederbörande professor». Här åsyftas sålunda detsamma, som motionären nu föreslagit. Härpå svaras nu i fakultetens utlåtande, att, så vidt bekant, är detta redan förhållandet i vårt land och att det således vore obehöfligt att lagstifta i detta afseende, men att deremot fall kunde förekomma, då en vetenskapsman, med både lust, förmåga, behof och tillfälle för öfrigt, ville anställa vivisektion på någon annan plats i landet än der en högskola finnes, och då skulle ett sådant stadgande vara skadligt. — Jag har här fått till mig utdelad en liten brochyr: »Några aktstycken i Vivisektionsfrågan» af F. Holmgren, deri till allmänhetens kännedom meddelas anföranden i frågan af sakkunniga personer. En sådan sakkunnig, professor Foster i England, har enligt denna brochyr om den engeleka vivisektionsakten yttrat, bland annat,

att »hade akten helt enkelt fordrat, att hvar och en, som har för afsigt att utföra fysiologiska experiment, skulle hafva en särskild tillåtelse dertill, men lemnat honom för öfrigt obunden eller blott och bart föreskrifvit, att han skulle experimentera på en officiellt tillåten plats, så skulle fysiologerne haft föga att klaga öfver.» Han erkänner således, att hade det endast fordrats, att vivisektioner skulle ske på officiellt tillåtna laboratorier, så skulle ej något varit att säga deremot, och något annat är ju icke här föreslaget. Ett yttrande af professor Huxley går likaledes i denna rigtning.

*Ifrågasatt
lag angående
painsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

Den andra punkten i 1851 års förslag, hvilken äfven sammanfaller med den andra punkten i motionen, lyder: »Vivisektion får ej anställas på andra än fullständigt bedöfvade djur. Bedöfningen skall vidmagthållas oafbruten under hela den tid vivisektionen varar, och djuret skall dödas, innan det vaknar ur bedöfningen, så framt ej smärtan kan med visshet antagas hafva upphört omedelbart efter operationen.» Deremot invändes nu af medicinska fakulteten, att ett antagande af detta förslag skulle vara liktydigt med ett förbud mot en del för vetenskapen högst viktiga och oundgängliga experiment, »ett förbud som ur ingen synpunkt kan försvaras». Det är dock ganska egendomligt och betecknande, att en ifrig anhängare af vivisektionen, sanitetsrådet doktor *Rupprecht* föreslagit ungefär samma åtgärd. Han föreslår i denna fråga, »att före försöket bör djuret bedöfvas (med kloroform, morphiom o. s. v.), så framt ej försökets ändamål derigenom motverkas», samt att »efter slutadt experiment djuren skola genast dödas». Man ser således, att en vivisektor i Tyskland själf förordat just de bestämmelser, som motionären här föreslagit. I den medicinska fakultetens utlåtande står nu, att ett sådant stadgande emellertid skulle hindra de experiment, som för närvarande göras angående smärtans natur. Ja, försök i den vägen hafva pågått i stor skala. Professor *Montegazza* har anställt talrika sådana försök och utgifvit en bok på 443 sidor, hvare skildras »smärtans natur». Han hade för ändamålet gjort en maskin, som bestod af en stor cylindrisk glasflaska, hvare försöksdjuret sattes ned. Tvärs igenom korken rörde sig fritt upp och ned ett handtag, som slutade i ett slags klo af jern, så inrättadt att den framför sittande fysiologen kunde efter behag gripa, genomstinga, klämma eller krossa hvilken del som helst af djuret. Jag vill förskona kammaren från en uppläsning af alla de anförda, af honom anställda försöken. Jag vill blott anförä ett enda. Två hvita råttor — således djur, som stå ganska lågt på djurskalan — blefvo efter ett par timmars tortyr i maskinen fullkomligt späckade med långa, fina nålar. »De lida förfärligt», och sedan de å nyo insatts i maskinen, gå de löst på hvarandra, men hafva icke kraft att bitas, utan hålla hvarandra formligen omfamnade, qvidande och stönande med öppen mun». En del experiment utfördes för att utröna andedrägtens halt i afseende å kolsyra och vatten under de olika graderna af smärta, och resultatet af 28 experiment utvisade i medeltal en differens af endast 2 % i förhållande till den normala andedrägten. Det var hela resultatet! Nu vill jag fråga i det oförevillade förnuftets och den oförevillade känslans namn, i den förörrättade humanitetens och i de plågade djurens namn, om man icke

*Ifrågasatt
lag angående
painsamma
experiment
på djur.*
(Forts.)

experimenterat tillräckligt öfver smärtan? Är icke hela vivisektionens historia ett enda stort experiment med smärtan, ett experiment, hvarvid plågorna vexelvis både framställa frågorna och afgifva svaren, och der smärtan är på en gång kärande och svarandepart?

Skola vi då förneka försöksdjuren den enda lindring, lagstiftningen kan bereda dem: att få afgifva svaren i bedöfvadt tillstånd och att tillerkännas *laglig rätt* att få dö, när de besvarat »vetenskapens frågor»?

I den tredje punkten af så väl 1881 års förslag som nu föreliggande motion heter det vidare: »Curare eller sådana medel, som endast medföra förlust af rörelseförmågan, men icke framkalla okänslighet, få under inga villkor användas.» Härfpå svaras i utlåtandet, att detta medel orsakar icke i och för sig någon smärta, utan hindrar allenast den frivilliga rörelsen. »Dess användning äsyftar derför endast och allenast att under ett experiment hålla ett djur stilla. Är det nu fråga om ett experiment, som i och för sig icke orsakar djuret smärta, så måste väl erkännas, att bruket af curare är ett ganska oskyldigt medel» och utan tvifvel mildare än att fastbinda dem. Och ur denna synpunkt skulle *Curare* till och med vara »ett medel att minska smärtan vid ett experiment». Huru står nu detta tillsammans med de iakttagelser, hvartill på andra håll den experimentalta fysiologien kommit? Den ryktbare vivisektorn, Cl. Bernard, som helsades som en sol inom sin vetenskap, yttrade sig i en uppsats i *Revue des deux Mondes* 1864 på följande sätt om verkningarna af curare: »Denna död, som synes smyga sig öfver människan så mild och smärtlös, är i stället, såsom en närmare undersökning visar, beledsagad af de fruktansvärdaste lidanden, som fantasien kan föreställa sig. I dessa orörliga lemmar, bakom denna uttryckslösa blick och under dödens mask fortleva medvetandet och förmåelsen utan minskning och utan afmatning.» Professor Holmgren i Upsala har äfvenledes meddelat angående samma gift, att »det är det grymmaste af alla. Det förvandlar oss i ett ögonblick till ett lefvande lik, som hör och ser och känner allt, men icke kan röra en muskel, således ej kan för någon varelse gifva den minsta vink om sitt hopplösa läge. Endast hjertat klappar ännu och talar sitt stumma språk». Härigenom synes vara klarligen ådagalagd, att känslan fortfarande förefinnes, men att rörelseförmågan upphör till följd af giftet. Sedermera hafva visserligen signalerna ändrats och samme professor Holmgren säger i en senare uppsats, att man icke vet, huru med saken förhåller sig. Experiment på människor vore den säkraste utvägen att komma till klarhet derom. Huru vida nu sådana försök skett här i landet känner jag ej, men de hafva gjorts i Manchester af professor Arthur Gamgee, som var en antagonist till Lawson Tait. Denne har såsom sin åsigt uttalat, att hos de båda patienter, med hvilka försöken anställdes, känsligheten under curareförgifningen icke alls var minskad. Derför har också doktor Hoggan kunnat säga: »Om det finnes någonting säkert i de resultat, som den experimentalta fysiologien vunnit, så är det verkningarne af curare. Skulle man det oakadt kunna bevisa, att äfven dessa äro falska, så skulle man derigenom bekräfta sanningen af den sarkasm, som så ofta uttalas, nemligen att det ej behöfs mera, än att vivisektionen bevisar sannin-

gen af en sak, för att nya hekatomber af djur skola pinas i ändamål att vederlägga den.»

Det yttras också i samma utlåtande, att erfarenheten lärt, att djurets smärta minskades i betydlig mån, ju mindre det vore i tillfälle att utföra frivilliga rörelser. Detta må vara en *fysiologisk* sanning; detta kan jag icke bedöma. Men det är en *psykologisk* osanning; det vågar jag påstå. Ty erfarenheten lärer, att häftigheten af en smärta lindras, när den får afledning åt annat håll. En sådan afledning söker sig den lidande genom muskelrörelsen; för hvilket ändamål den lidande vrider sig i sin smärta och gifver luft åt henne genom qvidande och jämmer. Att upphäfvu rörelseförmågan, utan att på samma gång upphäfvu känsleförmågan, måste derfor vid hvarje lidande öka, men icke minska smärtan. Vore curare ett så »oskyldigt medel», som man nu velat framställa det, då har den experimentala fysiologien åter begått ett kolossalt misstag, men om vetenskapen har rätt och det icke är ett »oskyldigt medel», då är försöket att göra det dertill ett vanställande af sanningen, som söker, men förmodligen svårligen skall finna sitt motstycke.

Hvad motionären föreslagit är icke ett *förbud* mot vivisektioner, utan blott ett stadgande till att förekomma dess *missbruk* och *grymheter*; och för min del kan jag icke tro, att grymheten någonsin kan vara ett medel till välsignelse för människoslägtet. När jag har denna uppfattning, kan jag omöjligen godkänna det slut, hvartill lagutskottet kommit. utan jag för min del får anhålla om proposition derpå: att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om nådig proposition till Riksdagen för åstadkommande af den begränsning i och kontroll öfver vivisektionen, som må finnas lämpliga och nödiga.

Herr Sjöcrona: Det finnes väl knappast något ämne, som mera än det nu ifrågavarande egnar sig för ett försök i den högre oratoriska stilen, vare sig man vill göra sig till målsman för vetenskapens heliga rätt till fri forskning på alla områden eller slå sig till riddare för den onekligen mycket välmenta och berättigade humanitetskänsla, som fordrar mera och bättre skydd för de värnlösa djuren. Jag skall emellertid alldeles icke inlåta mig på ett så beskaffadt försök. Jag skall helt enkelt betrakta denna fråga från synpunkten af lagstiftarens skyldighet och således endast undersöka, huru vida lagstiftaren kan och bör vidtaga någon åtgärd i anledning af motionärens förslag. Dervid ber jag emellertid först att i trots af alla de auktoriteter, som den föregående talaren åberopat och i trots deraf att han tilltrott sig bestrida, att vivisektionen vore till nytta för vetenskapen och för läkarekonstens framsteg, få erinra derom, att man väl numera icke gerna kan ifrågasätta annat, än att vetenskapsmännen hafva rätt till vivisektion, naturligtvis under förutsättning och vilkor att en sådan åtgärd icke vidtagas för annat än verkligen vetenskapliga ändamål och att djuren helt och hållet skonas från plåga eller, derest detta icke låter sig göra utan ändamålets förfelande, deras smärta blir så ringa som möjligt. I sammanhang härmed ber jag att, då man här så bestämdt velat bestrida nyttan af vivisektion och fram-

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lag angående
painsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

hålla, att den äfven här i landet icke skulle bedrifvas som sig borde, redan nu få uppläsa hvad professor Blix yttrat angående vivisektionen vid den fysiologiska institutionen i Upsala. Han säger: »Jag vill då först framhålla, att de allra flesta försöken utförts antingen på människor eller på delar af i vanlig mening döda djur. Om de förre har jag här ingen anledning att orda. Till de senare har åtminstone i 9 fall af 10 eller kanske rättare 99 fall af 100 materialet tagits af grodor eller ännu lägre stående djur. Men vare sig nu att undersökningsobjektet hemtats från döda grodor eller från kaniner eller från andra djur, så hafva i hvarje fall djuren dödats så snabbt och så smärtlost, som det med tillgodogörandet af vetenskapens alla framsteg och den mest fulländade teknik öfver hufvud torde låta sig göra.

Experiment å levande varmblodiga djur hafva deremot förekommit mera sällan, och alla dessa experiment hafva, för så vidt jag nu kan erinra mig, utförts af professor Holmgren ensam eller under hans ledning och medverkan. Experimentaldjuren vid dessa försök hafva i regeln varit kaniner, sällan höns eller duvor samt några få gånger hundar. Men hvilka djur än må hafva användts, aldrig har jag å fysiologiska laboratoriet i Upsala sett djuren behandlas med kärlekslös omdildhet än mindre grymhet. Professor Holmgren har tvärt om ej blott sjelf städse i ord och handling visat sin ömhet för de djur, som han nödgats offra för vetenskapens främjande och mensklighetens bätnad, utan han har äfven vakat öfver att dessa djur under den tid de vistades under institutionens hägn skulle väl vårdas och behandlas. Dessutom hafva alla djurförsöken varit på förhand i detalj och omsorgsfullt planlagda och med afseende särskildt fäst på att icke tillfoga djuren smärtor. Detta i förening med den öfverlägsna tekniska färdighet, hvaraf professor Holmgren varit och väl ännu är i besittning (beklagligen har han på vetenskapens altare offrat en del af sin synförmåga, så att han numera icke alltid vid finare operationer vågar fullt lita på sina egna ögon) hafva gjort hans experiment i hög grad instruktiva och fruktbringande. Vål må det erkännas, att det utan tvifvel är professor Holmgrens epokgörande arbeten på sinnesfysiologiens område, der experimenten oftast och hufvudsakligast utföras på människor, som mest upptagit hans tid och kanske ock hufvudsakligen bidragit att ställa honom i främsta ledet bland vår tids mest beundrade, aktade och hedrade vetenskapsmän ej blott i vårt land utan äfven och ännu mer utom vårt lands gränser, så långt som fysiologien har idkare och vänner. Men dessutom har professor Holmgren på de flesta områden af den fysiologiska forskningen inristat sitt namn bland dem, som lemnat de viktigaste och framför allt de tillförlitligaste och mest afgörande insatserna i vår tids och kommande generationers fysiologiska lärobyggnad. Flere af hans djurförsök på cirkulations- och respirationslärans samt på nervfysiologiens gebit räknas med rätta bland de yppersta vetenskapen har att uppvisa.»

Detta har jag velat nu uppläsa hufvudsakligen för besvarande af den framkastade frågan, huru vida vivisektionen lände till någon nytta. Jag skall be att få återkomma till intygets innehåll i öfrigt och återgår nu dit, der jag slutade vid uppläsningen. Således ber jag få fästa

uppmärksamheten derpå, att här icke kan vara fråga om något annat än en sträfvan att uppnå och förverkliga af mig uppställda förutsättningar och villkor, nemligen att vivisektionen icke företages ändamålslost och att den göres så lindrig som möjligt för djuren. Motionären har också icke yrkat något annat och det är därför endast och allenast härom vi nu hafva att rådsla.

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

Vid en undersökning, huru vida det antydda målet kan och bör vinnas genom lagstiftning, framställer sig först till besvarande den frågan, om verkligen vår lag för närvarande lemna strafflös en vetenskapsman, som gör sig skyldig till grymhet mot djur. Denna fråga besvaras nekande, ty 18 kap. 16 § strafflagen innehåller: »visar någon i behandling af egna eller andras kreatur uppenbar grymhet; straffes med böter, högst etthundra Riksdaler». Denna lagparagraf gäller naturligtvis för vetenskapsmän liksom för alla andra. Man kan visserligen invända och den invändningen har också blifvit gjord, att ordet »kreatur» har en mera inskränkt bemärkelse och icke omfattar alla djur. Vid 1884 års riksdag afgaf också en reservant inom lagutskottet ett förslag till afhjelpande af denna brist, men förslaget föll för Riksdagens beslut. För min del önskar jag, att det gått igenom. Men om nu till följd af lagbudets lydelse icke alla djur äro skyddade mot grymhet, så torde det dock vara uppenbart, att, så länge man icke anser sig kunna stifta en lag, som straffar grymhet, utöfvad endast för grymhetens eller det tanklösa nöjets skull, så länge lär man icke kunna besluta en lagbestämmelse, hvilken straffar vetenskapsmannen, därför att han för vetenskapliga ändamål gör sig skyldig till en handling, som kan synas innebära, men alldeles icke härrör af grymhet. Emellertid har lagutskottet i hvarje fall icke kunnat med anledning af föreliggande motion inlåta sig på att afgifva förslag till afhjelpande af det antydda missförhållandet, om ett sådant verkligen finnes.

Motionen åsyftar nemligen endast ett slags kontrollföreskrifter eller att vetenskapsmännen skulle, om jag så får säga, ställas under en polisstadga, som öfvervakar, att allt går rätt till vid vivisektionerna. I afseende härå ber jag först att få erinra, att jag icke kunnat utfundera någon som helst anledning, hvarför man skulle förutsätta eller antaga, att vetenskapsmännen här i landet skulle vara mera benägna för grymhet mot djur än alla andra. Möjligen hafva i utlandet förekommit grymheter vid vivisektioner, derom vågar jag icke yttra mig; här föreligga ju upprörande skildringar om sådant. Det torde dock kunna hända, att de varit och äro öfverdrifna. Jag vill heller icke bestrida, att då vivisektion började här först tillämpas, de vetenskapsmän, som dermed sysselsatte sig, till följd af brist på erfarenhet och möjligen äfven till följd af brist på eftertanke icke behandlade försöksdjuren så omsorgsfullt, som önskligt varit. Men numera hafva vetenskapsmännen genom förbättrade operationsmetoder, genom bättre instrument, och framför allt genom användande af bättre bedöfningsmedel kommit derhän, att försöksdjuren behandling torde kunna anses tillfredsställande och så god som det varit möjligt göra densamma. Till stor del har man nog kommit att närma sig detta mål derigenom, att vetenskapsmännens uppmärksamhet blifvit fäst på

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

deras pligter i detta afseende och detta har väl just skett genom den ifriga verksamhet, som djurskyddsföreningarna utvecklat. Jag tror således, att dessa föreningar kunna glädja sig åt, att de genom att på detta sätt hafva hos vetenskapsmännen inpreglat känslan af deras skyldigheter mot de värnlösa djuren hafva beredt dessa ett vida bättre skydd, än som kan åstadkommas genom mer eller mindre otillfredsställande lagbestämmelser.

Jag har redan omnämnt och för herrarna uppläst ett intyg i saken och ber nu få nämna, att här föreligger en hel packe sådana intyg, som blifvit lemnade till mig i min egenskap af lagutskottets ordförande och hvilka alla afhandla, huru det har tillgått på den fysiologiska anstalten i Upsala. De äro affattade af utgifvarne fullkomligt fritt, hvar och en utan kännedom om hvad de andre skrivit, men de gå alla i samma riktning som det af mig upplästa. Genom dessa under edlig förpligtelse afgifna intyg och muntligen meddelade upplysningar hafva inom lagutskottet icke blott mig, utan, såsom jag tror, alla ledamöterna bibringats den öfvertygelsen, att här i landet icke af vetenskapsmännen utöfvas hvad man kan kalla grymhet mot djur och att djuren behandlas med all den omsorg och skonsamhet, som är möjlig, så vidt ej ändamålet med vivisektionen skall förfelas. Det är också särdeles anmärkningsvärdt, att fastän vi hafva icke mindre än tre djurskyddsföreningar — jag förmodar samtliga herrarna hafva såsom jag från dem fått mottaga en till kammarens ledamöter stäld skrift —, och dessa tre föreningar med den lofvärda ifver, de inlägga i denna fråga, gjort allt för att få sak med Sveriges vetenskapsmän, de ändock icke kunnat uppvisa ett enda fall af grymhet, som inträffat efter 1884, då frågan sist var före vid riksdagen.

När man velat inverka på omdömet i denna sak, har man måst inskränka sig till att trycka om och utdela en brochyr, som innehåller redogörelse för en mängd fall, hvilka icke inträffat senare än 1880, jag tror till och med icke efter 1878. Hade verkligen några missbruk passerat, är det väl antagligt att man från vivisektionens så ifriga motståndare fått uppgift på något enda sådant fall. Men så har ej skett. Vid sådant förhållande kan jag icke finna annat, än att den ifrågasatta lagstiftningen är obehöflig.

Men, kan man ju invända, det ligger inom möjlighetens område, att vetenskapsmän hädanefter göra sig skyldige till missbruk och det kan ju inträffa undantagsfall, då sådana missbruk kunna ske; och för att förekomma sådant, bör man stifta lag. Det är visserligen en sanning, men då framträder ock för lagstiftaren skyldigheten tillse, att lagen icke gör mera skada än nytta. För min del tror jag att frågan, huru vida en verksam och lämplig lagstiftning i antydda hänseende är möjlig, bör nekande besvaras. Så vidt jag känner, finnes i hela den civiliserade världen icke mer än en enda lag angående vivisektion, nemligen den engelska lagen af den 15 Augusti 1876. Jag får emellertid bekänna att jag icke grundar detta uttalande på särskildt studium af den utländska lagstiftningslitteraturen, hvartill jag haft hvarken tid eller tillfälle, men jag tager för alldeles gifvet att, funnes någon annan dylik lag, hade djurskyddsföreningarna tagit reda derpå och talat om den. Hvad angår den engelska lagen vill jag

icke trötta herrarne med att uppläsa dess samtliga bestämmelser, innehållande på flera ställen undantag från undantag. Jag ber endast få nämna, att denna lag, så vidt jag förstår, är det klenaste lagstiftningsarbete, jag någonsin lärt känna. Men icke kan väl detta bero derpå, att engelsmännen skulle hafva svårare att åstadkomma lämpliga lagar än andra folk. Förklaringen måste otvifvelaktigt sökas deri, att hela den grund, hvarpå lagen hvilar, icke är hållbar. Nu har motionären inlätit sig på försök till lagförslag i ämnet och jag skall be att få säga några ord om detta förslag. Enligt *första punkten* skulle »pinsamma experiment på djur i vetenskapligt syfte icke få ega rum annorstädes än i de dertill afsedda laboratorier vid högskolorna samt endast under omedelbar ledning och tillsyn af vederbörande professor eller laborator».

*Ifrågasatt
lag, angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

Jag hemställer till herrarne, huru vida det ligger någon rimlighet deri, att en celeger vetenskapsman, som bor annorstädes än i en universitetsstad, icke skulle få utföra vivisektioner, derför att han icke hade tillfälle att för hvarje gång resa till en högskola. *Andra punkten* talar om att »sådant experiment icke finge anställas på andra än fullt bedöfvade djur». Ja, det är ju ett önskningsmål, och deremot är ju icke något att invända, men jag vill erinra, att det finnes experiment, hvilkas ändamål skulle vara totalt förfeladt, om djuren bedöfvades. Dessa experiment torde dock icke i allmänhet vara så synnerligen plågsamma. *Tredje punkten* lyder: Curare eller sådana medel, som endast medföra förlust af rörelseförmågan, men icke framkalla okänslighet, få under inga vilkor användas. Deremot synes vid första påseendet icke vara något att anmärka, men jag tillåter mig fasta uppmärksamheten derpå att man, så som punkten nu är skrifven, icke skulle få använda curare ens om man på samma gång använde bedöfningsmedel, som gjorde djuren alldeles känslolösa. För öfrigt är det för mig sagdt, att enligt senare upptäckter curare verkligen är ett bedöfningsmedel och ett ganska verksamt sådant. *Fjerde punkten* lyder:

»Innan dylikt experiment företages, skall tillkännagifvande derom i tidningar eller på annat lämpligt sätt göras med inbjudning till alla, som idka eller idkat fysiologiska studier, att dervid sig inställa. Om ej minst fem så kvalificerade personer komma tillstädes, må experimentet icke ega rum.» Detta är väl ett rent af orimligt stadgande. Då inbjudningen skulle afse alla, som idkat eller idka fysiologiska studier, kunde ju hvarje student, som antecknat sig hos en professor för att bevista hans föreläsningar i fysiologi, anses kvalificerad. Finge åter inga andra anses vara erforderligen kvalificerade än vetenskapsmän af rang, så kunde det hända, att knappt i Sverige finnes så många, som fordras. Denna bestämmelse skulle leda dertill, att sedan alla anordningar för ett fysiologiskt experiment voro färdiga, vetenskapsmannen kunde blifva tvungen inställa vivisektionen, endast derför att tillräckligt antal vittnen icke konnmit tillstädes. Kan sådant vara lämpligt under en tid, då lagstiftningen icke sätter den stora allmänheten under liknande polisuppsigt, utan tillåter den att utöfva ganska stor, ofta afsigtlig grymhet mot djur, på sätt sker vid fiske, jagt, slagt och kastrering med flera tillfällen? Slutligen innehåller

Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)

den femte punkten, att protokollet öfver vivisektionen skall insändas till ecklesiastikdepartementet, men förklarar icke hvad ändamål derigenom skulle vinnas.

Jag tror mig hafva genom denna så vidt möjligt kortfattade granskning visat, att motionären i sitt förslag till lag i ämnet ganska väsentligt misslyckats. Och då jag icke kan se, huru det skulle vara möjligt att åstadkomma en lag i detta ämne, som icke skulle i högst väsentlig mån inskränka den vetenskapliga forskningens frihet och derigenom åstadkomma mer skada än gagn, så får jag, på detta och af mig i öfrigt anförda skäl samt under åberopande jemväl af utskottets motivering, yrka bifall till utskottets betänkande.

Grefve Strömfelt: Icke heller jag skall göra något försök i den »högre oratoriska stilen», för hvilken den föregående talaren såg detta ämne särdeles väl lämpa sig, men jag har vid flere tillfällen förut yttrat mig i denna, jag erkänner det, svårlösta, och i afseende på ämnet, ohyggliga fråga och vill äfven denna gång säga några ord. Ingen kan allvarligare än jag, det försäkrar jag herrarne, önska, att vetenskapen gör framsteg, att vetenskapen utvecklar sig, allra helst när målet är att lindra menskligt lidande, och jag skattar ett sådant mål lika högt som någon annan, men ingen af herrarne lärer väl vilja påstå, att, huru högt ett ändamål än må skattas, detsamma kan berättiga sin eller helga hvarje medel för dess ernående. Alla känna vi att djurverlden underkastas ohyggliga lidanden för uppnående af hvad man kallar vetenskapens utveckling och framsteg och jag tror icke det är för tidigt, att man fordrar åtminstone någon inskränkning, någon begränsning, någon kontroll vid utfö vandet af derfor plågsamma experiment.

Lagutskottets ärade ordförande yttrade, att här i landet icke företagas några onödiga, synnerligen pinsamma dylika experiment. Detta är en så grannlaga fråga, att man helst undviker yttra sig derom, men att sådana kunna förekomma och förekomma, det tror jag man kan våga påstå. Han frågade: hvarför skulle man antaga att vetenskapsmännen utöfva större grymhet än andra? Ingen antager det, men hvar och en, som känner menskligheten, vet att hvarje människa, som oupphörligt sysselsätter sig med smärtsamma operationer, med faror eller dylikt, blir slutligen så van vid lidandet, vid faran, att känslan till stor del förqväfväs. Det är icke de enskilde vetenskapsmännens fel om så sker; det är rent menskligt och det är en erfarenhet. Han till och med betviflade, tycktes det, att grymhet begås i utlandet; men har man väl rätt att betvifla hvad vetenskapsmännen själve säga i sina beskrifningar öfver af dem utförda försök? Får man icke tro desse? Ingen människa vill väl utsätta sig för att anses grym, men här vid lag dömas fysiologerna af sina egna relationer, och att stor och onödig grymhet begås, antager jag således vara ådagalagd.

Vidare yttrade den ärade talaren, att djurskyddsföreningarna väl fylla sin uppgift, men att de kunna icke framdraga något exempel på utfö vand grymhet mot djur efter 1884. Jag frågar honom då, om han har sig bekant, huru vida representanter för dessa föreningar haft tillträde till laboratorierna, och afvetat, när experimenten skulle ske.

Jag betviflar det; ty, om *då* ingen grymhet kunnat upptäckas, skulle nog deras varma intresse för en förändring i det sätt, hvarpå dessa vetenskapliga experiment utföras, hafva af sig sjelft svalnat. Vidare yttrade han, att det skulle vara oerhörddt, om vetenskapsmännen blefve tvungna att för utförande af experiment på lefvande djur fara till en högskola. Jag är af olika mening, i det jag anser, att detta borde vara deras *skyldighet*. Det borde finnas förbud för enskilde att när som helst och hvar som helst tillfoga djuren så grymma och härresande lidanden som dem, hvilka äro förenade med dessa experiment.

*Ifrågasatt
lag angående
painsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

Jag antager att vivisektionen utöfvas hufvudsakligen för tre särskilda ändamål. Det första är det *rent vetenskapliga*, och den ärade talaren tycktes medgifva, att experiment icke böra få företagas i annat än rent vetenskapligt, syfte. Det andra ändamålet torde vara att begagna vivisektion såsom *undervisningsmateriel* vid högskolorna, och då återkomma samma experiment hvarje år för olika studieklasser. Det tredje ändamålet slutligen har man sagt vara obestämdt och lätt-sinnigt, då vivisektion företages af enskilde, icke utstuderade vetenskapsidkare, utan noggrant öfvervägande af ändamålet eller nogsam betänkande af de lidanden, som dervid åstadkommas. För min del tror jag att endast det första af dessa ändamål är af beskaffenhet att vara berättigadt och således böra tillåtas. Jag tror att detta ändamål står så högt, att det åtminstone berättigar att till viss grad underkasta djurverlden, som är lemnad människan i våld, de stora lidanden, som af vivisektionerna framkallas.

Mot vivisektion i rent vetenskapligt syfte eger för närvarande ingen opposition inom Riksdagen rum. Det sista ändamålet torde väl alla vara öfverens att stäffa, återstår således endast det andra. Hvad beträffar detta ändamål, eller utöfvande af vivisektion såsom undervisningsmaterial, så är det väl om denna punkt striden egentligen står och måste utkämpas. Den förste ärade talaren framdrog både så många och sådana exempel derpå, att erkänt store vetenskapsmän, store fysiologer inom Europa sjelfva förklarar det icke vara behöfligt att använda vivisektionen i den utsträckning, som sker, och att till och med flere af dem ansåg vivisektionen kunna härvid verka skadligt, att jag derom icke behöfver vidare orda. Hvad det ändamål, hvarom jag nu talar, särskildt beträffar, synes det för den oinvidge vara behöfligt, att, när experimenten äro till sina verkningar kända och konstaterade, de skola årligen upprepas för studerandenas skull. För min del tillhör jag dem, som önska förbud deremot.

För att förverkliga dessa meningar, har man ansett vivisektionen böra begränsas till rent vetenskapligt syfte; böra inskränkas till vissa bestämda högskolor; böra företagas allenast under erfarne och skicklige lärares uppsigt och slutligen, att den bör ske under en slags offentlig kontroll. Jag är för min del icke af den åsigt, att denna kontroll bör ske på det sätt, motionären föreslagit, genom annonsering i tidningarna eller tillkallande af sakkunniga personer; ty det är för mig alldeles klart att, om endast sådana skulle närvara, intresset hos dem för det vetenskapliga målet skulle skymma det ändamål, hvarför de vore tillstädes, och således ingen kontroll blifva utöfvad. Snarare skulle kontrollen kunna ega rum genom en kommission icke af

Ifrågasatt lag angående pinsamma experiment på djur.

(Forts.)

särskildt tillkallade sakkunnige, utan af personer, som vid högskolan tillsattes på sätt Kongl. Maj:t och Riksdagen funne skäligt bestämma.

Lagutskottet har likasom dess ordförande sagt, att det ingalunda kan finna, att sedan 1884 några förändrade förhållanden inträffat, »hvilka kunde nödvändiggöra en lagstiftningsåtgärd, som år 1884 enligt begge kamrarnes sammanstående beslut ansågs obehöfvig». Jag fruktar, att denna uppfattning icke är alldeles korrekt. 1884 liksom 1881 hade jag den äran att vara ledamot af lagutskottet och jag minnes mycket väl, hvarför 1881 stämningen var så stark för en lagstiftning, i denna vag, att en skrifvelse deraf föränleddes; och jag minnes också, hvarför 1884 ingen åtgärd blef af Riksdagen vidtagen. Under diskussionen 1884 framhölls nemligen, särskildt i denna kammare, att man, så vidt möjligt vore, icke borde tillskapa en undantagslag, utan att man borde vara nöjd med en lag, som gälde för alla medborgare lika, tills den, befunnes oduglig. Jag erinrade då, såsom ordföranden i lagutskottet nu äfven påpekade, att 18 kap. 16 § strafflagen bestämmer vite för den, som utöfvar grymhet mot djur. Man hoppades och uttryckte den önskan, att djurskyddsföreningarna skulle söka utforska, om någon grymhet utöfvades, som icke vore alldeles oundviklig och ställa utöfvaren deraf till ansvar. Nu säger man, att ingen af dessa föreningar kunnat upptäcka någon grymhet, och att *af detta skäl* det icke vore af nöden att ingå till Kongl. Maj:t med en skrifvelse. Jag frågar än en gång den ärade ordföranden, om han tror, att representanter för föreningarna fått tillträde till högskolornas laboratorier? Hvad som anfördes 1884 såsom skäl för afslag å då väckta motion har just visat sig *overksam* under fyra års tid, och således förfaller detta anförda, hufvudsakliga skäl mot en skrifvelse.

Jag yttrade här 1881: »Det fans en tid, då tortyr ansågs till viss grad berättigad. Den hade, när den icke missbrukades, till ändamål att framtvinga sanning, försvara oskuld och uppdaga skuld. Det var ju ett mycket lofvärdt ändamål. Vivisektionen är en icke mindre stor tortyr, som har till mål vetenskapens utveckling; således äfven ett lofvärdt ändamål. Men har ändamålet i ena fallet fått vika derför att man fann medlet otillbörligt, borde deraf följa, att väl åtminstone en inskränkning kan ega rum i det andra eller det, hvarom här är fråga.» Jag vidhåller samma uppfattning ännu.

Här är nu icke fråga om annat än att vivisektionen skulle begränsas till rent vetenskapliga ändamål; att den skulle ske endast vid vissa högskolor, under skicklig ledning, och under officiel kontroll. Jag skulle helst vilja yrka återremiss, men då ett skrifvelseförslag blifvit af den förste talaren framställt och Kongl. Maj:t är bäst i tillfälle att öfverväga, huru med denna sak bör förfaras, för att det allmänna rättsmedvetandet skall blifva tillfredsställt, på samma gång vetenskapens kraf tillgodoses, instämmer jag i hans yrkande.

Herr vice talmannen: Något hvar af oss erinrar sig säkerligen, att den tid icke är så långt aflägsen, då man ansågs tala i den högre oratoriska stilen och slå sig till riddare för en åsigt, som hufvudsakligen utmärkte sig för sin välmening, när man förordade åtgärder i human rigtning, hvilka sedermera trängt sig så fullständigt in i det

allmänna medvetandet och i lagstiftningen, att hvarje annan ståndpunkt nu är ohållbar. Den nu förevarande frågan är, enligt mitt förmenande, en humanitetsfråga, och om, såsom utskottet uttryckligen anført, nya skäl icke blifvit förebragta för en lagstiftning i ämnet, så är det alldeles icke ett hinder att återupptaga frågan, ty det ligger väl inom möjlighetens gränser, att det allmänna tankesättet på grund af de skäl, som blifvit förebragta nu och förut, närmat sig att vidtaga åtgärder, som förut och äfven nu blifvit förordade. Jag har alltid, då denna fråga varit föremål för kammarens behandling, yttrat mina sympatier för åtgärder till inskränkning af och kontroll öfver vivisektionen, och jag har i det fallet alldeles icke ändrat uppfattning. Jag är fullkomligt öfvertygad derom att, om de framstående, humane män, som sysselsätta sig, såsom fysiologer, med dessa experiment och i vetenskapens intresse dervid begå handlingar, som vi för vår del icke kunna benämna annat än grymma, verkligen vilja låna sin medverkan till en lagstiftning, som lemnar qvar hvad som är nödvändigt och tager bort hvad som är öfverflödigt, så skall en sådan lagstiftning icke vara omöjlig att åstadkomma. Jag är äfven fullkomligt öfvertygad derom, att man då kan lemna qvar inom området så mycket, som må vara nödvändigt för de verkliga vetenskapliga ändamålen, men att åtskilligt, som nu sker under förutsättning, att sådant kan vara nyttigt för ändamålet, men som i sjelfva verket icke är nödvändigt, verkligen kan afskaffas och undvikas. Min uppfattning af saken är för öfrigt den, att vivisektionen är i vår lag förbjuden, emedan den är ett djurplågeri, och att det följaktligen rätteligen skulle erfordras en lagstiftning, för att göra den tillåten. Det är gränserna för denna lagstiftning, hvarigenom vivisektionen skulle blifva tillåten, som det, enligt mitt förmenande, är skäl att söka utstaka, och om saken vändes på den sidan, tror jag för min del att man säkerligen äfven kunde få biträde af dem, på hvilkas medverkan tvifvelsutän en ändamålsenlig lag är helt och hållet beroende.

Då nu här endast ett skrifvelseförslag är framställt, får jag yrka bifall till detta förslag.

Friherre Klinckowström: När man läser det betänkande lagutskottet afgifvit i denna vivisektionsfråga, så är det verkligen besynnerligt nog, att man finner motiven i början och konklusionen i slutet icke stå i ett rätt sammanhang med hvarandra. Vål vet jag, att, när man öfvar barmhertighet i verlden, skall man icke låta den venstra handen veta, hvad den högra gör, men mig tyckes, att här har icke alls lagutskottet haft för afsigt att öfva någon barmhertighet, och då skulle jag vördsamt hemställa, huru vida icke lagutskottet, hädanefter åtminstone, ville låta *samma* hand skriva dess betänkanden ifrån början och till slut.

Hvad försvaret af detta betänkande beträffar, som har blifvit gjordt af lagutskottets aktade ordförande, så påminner det mig mycket om en händelse under salig konung Gustaf III:s teaterlif. Hans Maj:t gaf en fransysk komedi på Drottningholm, och då, såsom nu, var det flera personer, som ansågo sig vara mäktiga det franska språ-

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

ket, än som verkligen voro det. Summan var, att komedien gick särdeles uselt. Konungen var missnöjd, och chefen för teatern ansåg sig böra göra sin ursäkt inför öppen ridå. Han var heller icke särdeles hemma i det franska språket, såsom äfven nu för tiden stundom inträffar, och han gjorde sin ursäkt på ett mycket stapplande och otillfredsställande sätt, så att, när ridån gick ned, yttrade någon, jag tror det var den qvicke Schröderheim, »que l'excuse etait pire que la faute». Jag tillämpar denna fras på ordförandens försvar för utskottets betänkande.

Hvad sjelfva frågan beträffar, har jag redan 1884, när frågan den 30 april var före i denna kammare, yttrat mig i samma syfte, som de fleste talare i afton hafva gjort, och jag har nu begärt ordet därför, att jag icke vill, att någon skall tro, att jag i en så vigtig humanitetsfråga sedan den tiden ändrat min mening, tvärt om, jag vidhåller densamma och jag förklarar det högt vid detta tillfälle och till protokollet, på det ingen må tro, att jag vill sitta på samma bänk, der de bespottare af barmhertighet och misskundsamhet mot de stackars djuren sitta.

Jag vill icke besvära herrarne med att genomgå alla de ohyggligheter, som finnas beskrifna i den gamla vidlyftiga literatur om denna fråga, som finnes att tillgå för hvar och en, hvilken intresserar sig för densamma. Jag har allt sedan jag blef riksdagsman med mycken omsorg sökt förskaffa mig alla upplysningar derom, och jag kan försäkra, att de, som vilja hafva skydd för djuren mot vivisektionen, hafva så mycket flera goda skäl, jemförelsevis mot bödlarne, om jag så får säga, att de kunna icke jemföras, de ena med de andra. Senast hafva för de herrar, som nu gå att besluta i frågan, två aktade dagliga tidningar i Stockholm, Vårt Land och Nya Dagligt Allehanda, haft, Vårt Land två artiklar i frågan, och Nya Dagligt Allehanda i går en förtjenstfull artikel, som på det mest slående sätt visar befogenheten af det skydd, som vi här begära för de stackars djuren mot vetenskapens tyranner. Här har förut, synnerligast af den förste talaren, blifvit med flera exempel styrkt den misshandel, djuren undergå, och jag vill icke upprepa dessa exempel, ty de äro i högsta grad både ohyggliga och motbjudande.

Men, säger man, vetenskapen behöfver dessa experiment för att kunna upplysa och tillämpa nya metoder till mensklighetens väl och bästa. Ja, det är måhända förhållandet i de stora kulturländerna, men säkert är, att hos oss ligger på botten endast en vetenskaplig högfärd och egenkärlek hos utöfvarne af vivisektionen, ty alla goda, nyttiga resultat af vivisektionen blifva publicerade från de stora kulturländerna, der dessa vivisektioner kunna ske på ett vida fullständigare och för menskligheten nyttigare sätt, om så skulle fordras af stora vetenskapsmän. Men vi hafva icke så beskaffade resurser, och derjemte har här vivisektionen blifvit i många fall missbrukad af vetenskapens klåpare, som icke haft full kännedom om frågan, utan verkligen till stor del endast illa behandlat och marterat djuren, för att kunna vinna och söka någon vetenskaplig ryktbarhet. Hvarför skulle icke djuren kunna erhålla samma vård och ömhet, som man i så hög och, jag vågar i vissa fall säga, oförtjent grad, egnar åt de menskliga

lasterna. Vi se här icke så sällan personer, som borde både genom sin samhällsställning och sin civilisation veta bättre, förnedra sig *under* de oskäligen djuren genom dryckenskapslasten. Dessa uppfiskas ur rännstenarne, ofta med den största ömhet, och föras till sina hem. De äro verkligen icke i detta tillstånd att jemföra med de så kallade oskäligen djuren, men dessa människor behandlar man väl. Dem skulle jag hellre vilja lägga under vivisektörens händer. Vidare hafva vi ock människor, som äro beröfvade sina sinnens bruk. De värdas väl, och detta med rätta, af staten och den enskilda barmhertigheten, men de stå, dessa så kallade menckliga varelser, långt under de oskäligen djuren. Hvarför skall man då neka de senare den ömhet och värd, som man i så rikt mått egnar de förra, det kan jag åtminstone icke förstå!

*Ifrågasatt
lag, angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

Det skulle vara mycket att yttra i denna fråga, och icke minst genom anförande af åtskilliga uttryck ur den Heliga Skrift, som dock är människorna lemnad till ett ljus och en ledning i deras moraliska förhållanden. Der talas om att väl värda djuren, der talas aldrig om grymhet mot djuren. Der försäkras att vår Herre föder fogiarne under himmel, som hvarken så eller skära upp. Med ett ord, denna vår yppersta bok är genomandad af en barmhertighet och kärlek mot djuren, som vore väl värd att beaktas af dessa vetenskapens bödlar, som göra det till en högtid för sig att misshandla och tortera de stackars djuren.

Jag skulle väl vilja önska framgång åt den motion, som herr Anjou väckt i denna fråga, men när ett förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t har blifvit framställt af den förste talare, som i afton yttrat sig i frågan, så vill jag icke splittra våra få krafter, utan vill förena mig med honom i yrkande om bifall till denna underdåniga skrifvelse till Kongl. Maj:t, under förhoppning, att, om kammaren nu fattar ett sådant beslut, det skulle gå bättre dermed, än med det förslag, som afgafs af Riksdagens båda kamrar 1881, och som redan blifvit omnämndt af den förste talaren.

Jag förenar mig således i det skrifvelseförslag, som herr Casparsson framställt.

Herr Almén: Det är icke med behagliga känslor jag tager till ordet i denna fråga, ty jag erkänner gerna, att den är för mig obehaglig. Den lämpar sig väl för yttranden i den högre oratoriska stilen, men att föra den in på löjets område, som den förre talaren tycktes göra, anser jag vara högst olämpligt, och jag känner mig för öfrigt svag på dessa områden. Jag känner det äfven obehagligt att uppträda i frågan af det skäl, att jag icke beredt mig på att yttra mig, enär utskottet från rent praktisk synpunkt behandlat frågan så väl, att det icke bort blifva mycket tal härom i denna kammare. Jag har icke behöft någon förberedelse för att i sjelfva saken stadga min åsigt, ty den är gammal och ganska väl fotad. I vårt land har, mig veterligen, icke funnits något missbruk på detta område. Säkert är åtminstone, att något sådant icke finnes för närvarande, och jag tror äfven, att det skall dröja länge, innan några sådana missbruk komma att ega rum, att en lagstiftning deremot blifver behöflig.

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.*
(Forts.)

Jag erkänner villigt och gerna, att djurskyddsvännerna hafva uträttat mycket godt och att de stält sitt mål mycket högt; jag beklagar blott, att de drifva sin sträfvan på ett agitatoriskt sätt, ganska ofta åtföljdt af förolämpande yttranden mot vetenskapsmän, som offra tid och möda för ett vackert mål. Jag beklagar, att de satt detta speciella mål, vivisektionens utrotande, för sina ögon såsom ett rödt kläde, hvilket tyckes förvilla deras syn. De se icke de oändliga plågor och stora lidanden, som människan dagligen tillskyndar djuren, äfven på områden, der det icke är behöfligt, och mot hvilka denna lilla vivisektionsfråga är en ren bagatell. Jag beklagar slutligen, att de icke sökt få läkarne med sig i deras arbete för djurens bästa, utan tvärtom gått så långt, att det nästan ser ut, som om de hatade läkarnes vetenskapliga arbeten, äfven då dessa ej komma i strid med föreningens omsorger för att skydda djuren.

Det är väl sant, att man bör älska djuren, men dock icke *mer* än människorna. Den förre talaren citerade den Heliga Skrift. Beträffande dessa citat vågar jag icke yttra mig om meningen blifvit rätt återgifven, men jag tror dock, att det varit lämpligast, att ej i detta fall åberopa den auktoriteten. Bra illa vore det, om han derifrån skulle hemta stöd för sin åsigt, att en varmblodig om ock fallen qvinna vore lämpligare än ett djur, t. ex. en kallblodig groda, till föremål för vivisektion. Äfven om en sådan åsigt röjer kärlek till djuren, så visar den dock en stor brist på kristlig kärlek för medmänniskor. Der målet att spara djuren smärta kommer i kollision med människans bästa och dessa båda ändamål icke kunna förenas, der tror jag, att djuret bör vika för människan. Må vara att satsen: »Ändamålet helgar icke medlen», är god, så får den dock icke utsträckas så långt, att man skulle vara förbjuden att tillfoga djuren smärta, då sådant är för människan nyttigt och icke kan undvikas; ty i sådant fall borde vi icke få slagta djur för att använda deras kött till föda, icke heller beröfva en del djur vissa organ för att göra dem modfälda för hela lifvet och få dem mera lydiga människans vilja.

Man plågar djuren dagligen på mångahanda sätt, men det tycker man vara, om icke rätt, så åtminstone nyttigt; det är endast vivisektionen som skall tagas bort! Men häri går man efter mitt förmanande alldeles för långt.

Hvad missbruk af vivisektionen beträffar, vill jag icke förneka utan villigt erkänna, att sådana i forna dagar bedrifvits i mycket stor skala, särdeles i utlandet, och jag tror, att de äfven nu der förekomma i ganska stor utsträckning, ty ögonen hafva icke förrän på sista tiden blifvit öppnade för de lidanden, som tillfogas djuren vid illa planlagda vivisektioner, och att så blifvit, därför hafva vi att tacka djurskyddsvännerna, ty i det fallet hafva de uträttat mycket godt. Det är dock beklagligt, att man nu partout vill öfverflytta missbruken från utlandet hit till oss. Motståndarne mot vivisektionen taga nemligen för gifvet, att sådana missbruk förekomma här, ehuru de äro skyldiga bevis därför. Den förste talaren har förklaradt att han beträffande vivisektionen förlorat all respekt för vetenskapliga auktoriteter, och jag undrar icke derpå, men han synes antaga, att kammaren

likvisst har någon respekt för dem, ty han använde mycken tid just till att anföra utländska auktoriteter. Man kommer dock icke långt på den vägen, ty man kan citera pro och kontra så länge, att det icke blir mycket i behåll. Jag hemställer därför, om icke det vore klokare att låta utlandet vara i fred och endast hålla sig till Sverige och svenska förhållanden. I det afseendet är det min öfvertygelse och jag dömer dervid af egen erfarenhet, ty jag har länge vistats i Upsala såsom lärare vid medicinska fakulteten och tror mig därför icke vara främmande för hvad der passerat, att icke något missbruk vid vivisektionen eger rum i vårt land. Jag tror icke heller, att vi behöfva frukta något sådant för framtiden, af det enkla skälet att djurplågeri, utöfvadt af en bildad man och särskildt en vetenskapligt bildad man eller en läkare, i sanning vore så skamligt, att man icke kan tänka sig något sådant, om icke det sker för det höga ändamålets skull, människornas och djurens verkliga nytta, men då bör det icke heta djurplågeri. Min öfvertygelse är för öfrigt, att djurskyddsvännerna härvidlag utöfva en sådan kontroll, att ensamt fruktan för denna skulle, äfven om icke läkarnes känsla gjorde det, förekomma missbruk. Vid högskolorna bedrifver läraren icke sitt arbete så främmande för eleverna, att icke åtminstone några af dem äro förtroigna deltagare deri, och jag tror icke, att någon lärare skulle vilja utsätta sig för att eleverna klandrade hans åtgöranden i detta afseende.

Jag tror tvärtom, att vill man hafva för mycket kontroll och binder vetenskapsmannens händer, så blir resultatet, att *antingen* kan han icke verka för sitt höga ändamål *eller också* söker han göra det i löndom. Det senare vore mycket sämre än nuvarande förhållanden, ty djurskyddsvännernas kontroll är nu stor men ännu större och verkammare är den kontroll, som utöfvas af den studerande ungdomen. Dess känslor för djurens smärtor äro lika lifliga som någons här i kammaren, och de lära nog i våra dagar icke med tystnad se om läraren beträder andra vägar än sådana, som kunna försvaras inför tänkande människor.

Man kan väl säga, att missbruk i en framtid kunna befaras, och att det därför vore skäl att försöka åstadkomma en lagstiftning, som kunde förekomma dessa. Ja, vore frågan så enkelt löst, så vore det icke mycket att strida om, men jag tror icke, att det är möjligt att på detta område skriva någon lag, utan att ett af de två inträffar: antingen blir lagen en död bokstaf, och det vill väl ingen, åtminstone ingen jurist, vara med om; eller också kommer lagen, om den blir verksam och efterlefd, att till förekommande af missbruk hämma bruket och sålunda hindra läkaren att verka för det höga mål, han föresatt sig. Det finnes här icke någon medelväg och man måste därför hafva förtroende till dem, som utöfva vivisektionen, särskildt då de utöfva den under den kontroll, som faktiskt, om också icke juridiskt, nu finnes.

Den förste talaren citerade utländska auktoriteter, och framstälde dervid några frågor. Hvad hafva de då uträttat dessa vivisektioner? frågade han. Jag undrar icke, att han framstälde denna fråga. Väl kan jag af hans yttrande finna att han mycket grundligt studerat denna tvistefråga, men hade han haft några verkliga kunskaper på

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

medicinens område, så skulle han icke framställt sin fråga, ty det är numera a b c för så godt som nybörjaren i det medicinska studiet, att medicinen skulle hafva stått på samma ståndpunkt som för tusen år sedan, om den icke förts framåt genom dessa experiment på lefvande djur. Det finnes på senare tider knappast något år, då man icke gjort något framsteg på medicinens eller kirurgiens område, och det är sällan ett sådant framsteg icke är baserat på föregående försök på lefvande djur. Jag vill särskildt nämna alla dessa nya läkemedel, som äro ämnade att borttaga smärta och som herrarne skulle tacka sin Gud för att de finnas, om herrarne skulle undergå någon operation. En del af dessa läkemedel kunna numera helt enkelt icke undvaras. Snart sagdt alla dessa nya läkemedel skulle icke varit kända, om försök på djur icke varit tillättna, ty hvar finnes en läkare så djerf och samvetslös, att han skulle våga på försök gifva en meniska ett nytt alldeles okänt läkemedel, utan att det förut varit pröfvadt på djur? Ja, man anser till och med, att en vanlig praktiker icke bör försöka nya läkemedel utan att detta bör vara förbehållet professorerna vid högskolorna och läkarne vid de större sjukhusen, men naturligtvis får man icke heller der riskera lif och helsa för patienterna, och således måste man först tillgripa försök på djur. Så har det förhållandet varit med nästan hvarje nytt läkemedel.

Jag vill taga exempel från ett annat område, det bakteriologiska. Ingen löser väl en bakteriologisk fråga, om han icke får göra experiment på djur. Jag får under mina undersökningar af en sjukdom reda på en oändligt liten organism hos ett sjukt djur, men vet icke, hvad den går för, förrän jag sett, om den framkallar just samma sjukdom hos ett annat djur, men detta kan jag tydligen icke få veta utan att göra försök på djur. Förbjuder man alltså dessa experiment, så är hela detta studium nära nog tillintetgjordt.

Men det är icke nog att bota sjukdomar, utan läkarens förnämsta uppgift är att förekomma dem. Ja väl, men just dertill äro de bakteriologiska studierna nödvändiga. Man kan ej söka förebygga stora folksjukdomar och farsoter, om man ej någorlunda känner deras orsaker. Och i det afseendet synas bakterierna spela en hufvudrol och dessa bakteriers betydelse kan ej utrönas utan experiment på djur. Härvid skulle möjligen kunna invändas, att dessa försök äro ej vivisektioner. Jo, såsom sådana måste de anses, enär motionären definierar vivisektionen såsom ett pinsamt experiment på djur i vetenskapligt syfte, hvilket således kan ega rum lika väl med som utan användande af skärande instrument. Försök med starka gifter eller lifsfarliga bakterier äro oftast mycket plågsammare och långvarigare än månet försök, som en vivisektor gör med knifven på ett mer och mindre döfvadt djur, der försöket ofta kan afslutas på några minuter eller timmar, då bakteriernas verkan kan fortfara i veckor eller månader.

Jag tror, att ingen läkare kan tänka på något framsteg på medicinens område, om dessa försök på djur skulle alldeles tagas bort. Det är icke heller meningen, svaras det, utan endast att uppställa sådana vilkor, att dessa försök icke kunna missbrukas. Men det är detta, som jag påstår icke vara möjligt på lagstiftningens väg.

Man kan häremot invända, att här icke yrkats bifall till motionärens förslag, utan endast föreslagits att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Jag beklagar Kongl. Maj:t, om han skall framställa förslag till en sådan lag, ty resultatet kan icke blifva annat än en död bokstaf eller också att sjelfva saken, experimenterandet, dödas.

Motionärens förslag innefattar flera moment, om hvilka jag blott vill nämna ett par ord. Motionären vill först och främst, att ifrågasatt varande experiment skola ske endast i de dertill afsedda laboratorier vid högskolorna. Så sker åtminstone i vårt land. Det fordras så storartade apparater och resurser för dessa experiment, om målet skall ernås, att ingen enskild vetenskapsman kan anordna sådana, och i det fallet vore således ett dylikt stadgande icke så farligt men väl behöfligt. Men då kommer en annan fråga. Är veterinärinstitutet en högskola eller icke? Till namnet är veterinärinstitutet icke någon högskola, och följaktligen borde pinsamma försök på djur der ej bedrivas. Der hafva dock helt nyligen företagits undersökningar äfven på lefvande djur, rörande en fråga, som i år intresserat många, den nemligen om svinpesten skall kunna utrotas eller icke. Skulle icke detta instituts lärare få göra experiment på lefvande djur, vore bäst att låta svinpesten få grassera i landet bäst den behagar, men det lära väl våra landtbrukare ej vara med om. Det är nemligen icke möjligt att få bugt på denna sjukdom, förrän man fått studera dess orsaker, dess säkra igenkännande och pröfva läkemedel emot densamma. Jag undrar, om det icke är ett pinsamt experiment att gifva en gris föda utaf en annan gris, som dött i svinpest, och derigenom göra djuret sjukt för många veckor eller månader. Antingen djuret dör eller icke, är det helt visst ett pinsamt experiment, men utan sådana experiment kan frågan omöjligen lösas. Skulle icke dessa experiment vara tillåtna vid veterinärinstitutet fruktar jag att sjukdomen ej kan hos oss nöjaktigt studeras, ty icke lär karolinska institutet hafva plats för många grisar, äfven om man skulle vilja flytta dit dem, för ett närmare studium af denna kreaturssjukdom. Det nu anförda må tjena såsom ett exempel på huru vi råka in på alldeles olösliga förhållanden, när vi öfvergå från deklamationerna till den praktiska sidan af saken.

Då man säger, att man icke får pina djuren för att lindra människornas plågor så glömmar man, att dessa experiment på djur äro till nytta äfven för djuren sjelfva, ty de afse att lindra äfven deras plågor. Det vore väl, om djurskyddsvännerna finge upp ögonen för att vivisektionen är lika mycket egnad åt främjande af djurens bästa som människans.

Vidare yrkas i motionen, att experimenten skulle ske under omedelbar ledning och tillsyn af vederbörande professor eller laborator. Detta skulle kunna blifva ett mycket betungande uppdrag för professorerna och laboratorerna, ty vi hafva icke många sådana. Vi hafva dylika platser lediga, men hafva svårt att få sökande till dem, till och med nu, då det är så stor uppsjö på läkare. Skulle det åläggas dem att öfvervaka alla experiment, så fingo de verkligen ett tungt arbete, då de dessutom skola studera på egen hand. Detta vilkor är icke heller rättvist, ty när dessa försök göras, så är det ofta af någon,

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
lag angående
pinsamma
experiment
på djur.
(Forts.)*

som sträfvar efter att blifva professor. Om han då till exempel blir utnämnd i april månad, skulle han icke utan tillsyn fått göra experiment i mars, oaktadt han då var lika skicklig som efter utnämningen.

Vidare föreslås, att experimentet endast får ske på bedöfvade djur, men det är många försök, som icke kunna anställas under sådana förhållanden, och jag tror icke, att man numera anställer sådana försök endast för att utröna, hvilken smärta de medföra.

Föreskriften, att djuret skall dödas, innan det vaknar, så vida ej smärtan kan anses som mindre betydlig, tjänar till intet, ty huru skall det afgöras, hvilken smärta som är stor eller ringa. Vill jag åter studera ett läkemedels verkan, kan jag hellre alldeles låta bli saken än döda djuret före dess uppvaknande, ty då får jag ju icke veta något genom mitt experiment.

Frågan om användandet af curare lemnar jag alldeles i fred.

Angående det föreslagna annonserandet, så förefaller det mig vara något i yttersta grad opraktiskt och motbjudande. En klok professor som hade nödiga penningemedel, kunde då låta införa en stående annons, att han experimenterade sex dagar i veckan, så vore det vilkoret uppfyllt. Han kan icke annonsera för hvarje gång, ty han vet icke när han kan göra ett experiment emedan detta är beroende icke blott på hans egen tid utan äfven på tidpunkten, när det djur, hvarmed han skall experimentera, befinner sig i därför lämpligt skick. Slutligen komma vi till förslaget om de der fem quasifysiologerna, hvilka skulle vara kontrollanter vid experimenten! Det vore en skön kontroll! Nykomna ynglingar skulle kontrollera professorerna! Tacka vet jag då den kontroll, som djurskyddsvännerna utöfva, och ännu mera värde sätter jag, såsom jag redan sagt, på den, som utöfvas af de medicine studerande, som bevista föreläsningarna vid universitetet och icke sällan deltaga i professors egna försök. Deras känslor äro icke döfvade, och de hafva i sanning ögon för alla missbruk på detta område. Jag tror, att ett sådant stadgande endast skulle hafva till följd, att dessa försök flyttades från de vetenskapliga institutionerna till ställen, der de skulle vara undandragna all kontroll.

Beträffande slutligen det yttrande öfver motionen, som utskottet afgifvit, så får jag bekänna, och jag undrar, om icke kammaren måste instämma med mig deri, att, då denna fråga förut varit så mycket ventilerad och utredd, och då båda kamrarna år 1884 kommo till det resultat, att ingenting fans att åtgöra i frågan, så har utskottet nu icke behöft egna densamma någon vidare utredning och jag kan heller icke inse, hvarför kammarens tid skall upptagas med densamma och Kongl. Maj:t besväras med en nyskrifvelse. Djurskyddsvännernas nit och möda äro erkända, men då de icke kunnat komma fram med något exempel, på att under de senaste fyra åren något missbruk af vivisektionen här i landet egt rum, hvarför då taga upp en fråga, som är omöjlig att lösa på lagstiftningsväg? Låt den vara i fred, till dess sådana omständigheter inträffa, som berättiga till en lagstiftning på detta område. Mig synes, att utskottet anfört så goda skäl för sin hemställan, att denna bör bifallas. Öfvertygad som jag är, att missbruk af vivisektionen för närvarande ej förekommer i vårt land, och att ingen vill utsätta sig för det klander, som skulle drabba honom, om

han gjorde sig skyldig till sådant missbruk, hemställer jag därför om bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande utlåtande yrkats, dels att detsamma skulle godkännas, dels ock att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga herr *Casparssons* förslag, att Riksdagen måtte besluta en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om nådig proposition till Riksdagen för åstadkommande af den begränsning i och kontroll öfver vivisektionen, som må finnas lämpliga och nödiga.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande af utskottets utlåtande vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som godkänner lagutskottets utlåtande n:o 35, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslår kammaren utskottets hemställan och bifaller herr *Casparssons* yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—36;

Nej—28.

Tillkännagafs att, sedan kanslisekreteraren A. L. van der Hagen, med anledning deraf att han erhållit nådigt förordnande att bestrida ett kansliråds- och byråchefsembete, begärt entledigande från sin befattning såsom förste notarie i kammarens kansli, herr grefven och talmannen samt de ledamöter, hvilka fatt i uppdrag att tillsätta kammarens kansli och vaktbetjening, med bifall till denna begäran befordrat till förste notarie efter van der Hagen notarien i samma kansli C. D. R. von Schulzenheim äfvensom antagit dels registratorn derstädes A. T. Hagman att tills vidare såsom notarie biträda kammarens sekreterare vid förandet och uppsättandet af kammarens protokoll, dels ock amanuensen i kongl. kommerskollegium M. A. H. E. Boheman att tills vidare tjenstgöra såsom kauslist i nämnda kansli samt

derjemte uppdragit åt sekreteraren att tills vidare låta genom någon af kanslisterna upprätthålla registratorsbefattningen.

Justerades tre protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 9.49 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
